

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Цап І.Г., Цап М.І.

**ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК
ЗІ СПОРТИВНИХ ІГОР**

Івано-Франківськ
«НАІР»
2013

УДК 796/799:796(038)
ББК 75.5
Ц 17

*Друкується за рішенням Ради факультету фізичного виховання і спорту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Протокол №8 від 10.06. 2013 р.*

Цап І. Г., Цап М.І.

Ц 17 Термінологічний словник зі спортивних ігор: / І.Г. Цап, М.І. Цап. — Івано-Франківськ: НАІР, 2013. — 72 с.

У методичних рекомендаціях представлені основні поняття і терміни, скорочення і аббревіатури, що широко вживаються у сфері фізичної культури і спорту, які допоможуть правильно зрозуміти і оцінити одержувану інформацію, уникнути помилок при оформленні результатів експериментальних досліджень, навчально-методичних посібників і підручників.

УДК 796/799:796(038)
ББК 75.5

Рецензенти:

Яців Я.М. кандидат педагогічних наук професор, завідувач кафедри спортивно – педагогічних дисциплін Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Єднак В.Д. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики олімпійського та професійного спорту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Зміст

Вступ	4
Баскетбол	5
Волейбол	21
Гандбол	35
Настільний теніс	43
Футбол	55
Література	68

ВСТУП

В умовах кардинальних змін у всіх сферах людської діяльності, пов'язаних із глобальною комп'ютеризацією та інформаційною революцією, значною мірою зросли темпи збагачення словникового складу багатьох мов, зокрема англійської.

Значну роль у словниковому складі будь-якої мови відіграє термінологічна лексика. Нові поняття потребують нових слів, що супроводжується постійною появою нових термінів.

Проблема системності термінології досить широко обговорюється в лінгвістичній літературі, адже системність є однією з найважливіших умов існування терміну. Багато вчених, серед яких Б. Городецький, В. Раскін та ін., дотримуються досить категоричної думки щодо системності термінів, згідно якої термін може існувати лише в системі, тобто серед інших термінів, з якими він пов'язаний певними відношеннями. Існує твердження, що терміносистема — це, по суті, сукупність термінів певної сфери знань, що пов'язані між собою на різних мовних рівнях: понятійному, лексико-семантичному, граматичному та словотворчому.

Одним із найсуттєвіших лінгвістичних джерел системності в термінологічній сфері виступає системність морфології і словотвору. Терміни в своїй більшості, як і звичайні слова, утворюються на базі засобів загальної мови. Однак, взявши за основу уже існуючі в мові способи і моделі словотворення, мова науки і техніки виробляє свою словотворчу підсистему, пристосовувавши її до основних вимог і функцій термінологічної лексики і мови науки в цілому. Таким чином, словотвірні засоби в термінології є певною системою.

Сучасна термінологія спорту почала бурхливо розвиватися в період активного формування спорту як соціального явища, тобто з кінця XIX століття. Саме тоді в Європі відбувалося організаційне оформлення окремих видів спорту: засновувалися спортивні федерації, формувалися єдині правила змагань, зароджувалася теорія спортивного тренування як наука.

Водночас із поширенням спорту з країн Західної Європи в Україну прийшла і переважна більшість тоді вживаних спортивних термінів (волейбол, пінг-понг, баскетбол, старт, голкіпер). У першій половині XX століття українська галузева термінологія поповнювалася словами й словосполученнями з російської, німецької, польської, угорської мов (фізкультура, хокей, гонщик, фізрук, рекордсмен, гірськолижник тощо).

Очевидною є наукова і практична цінність дослідження терміносистеми спортивної галузі. Зростання популярності захоплення спортом у більшості країн світу та доступність великої кількості термінів широкому загалу змушують дуже уважно підходити до системності спортивної термінології.

На сьогоднішній день проблеми упорядкування спортивної лексики та термінології перебувають під пильною увагою як фахівців спортивної галузі, так і сучасних мовознавців.

Терміни в словнику подаються в алфавітному порядку, як правило, в однині і розподілені по розділах: баскетбол, волейбол, гандбол, настільний теніс, футбол. Необхідно відмітити, що деякі з термінів у різних інтерпретаціях можна віднести до декількох розділів, і, щоб уникнути плутанини, такі терміни наведені тільки в якомусь одному розділі.

Баскетбол (англ. basket- кошик і ball- м'яч) спортивна гра з м'ячем, у якій беруть участь 2 команди, кожна з яких складається з п'яти гравців. Мета кожної команди – закинути м'яч у кошик суперника і завадити йому оволодіти м'ячем та закинути його у кошик своєї команди.

А

Абсолютна сила – це максимальна сила, яку окремий м'яз або група м'язів може розвинути під час скорочення у будь-якому русі без відношення до власної маси тіла спортсмена.

Асоціація спортсменів-професіоналів – галузева профспілка, що веде боротьбу за розширення прав спортсменів-професіоналів та поліпшення їхнього добробуту.

*Атакуючий захисник
(Майкл Джордан) в дії.*

Атакуючий захисник (англ. *Shooting Guard*) або другий номер. Гравці цього типу зазвичай дуже швидкі, спритні, володіють високим стрибком і мають ріст приблизно 190-200 см. Обов'язковим для атакуючого захисника є хороший кидок із середньої і дальньої дистанції та швидкий дриблінг.

Б

Баскет (*basket*) - корзина

Баскетбол – це командна спортивна гра, в якій кожний гравець поєднує свої дії з діями партнерів.

Баскетбольний майданчик — це прямокутна плоска тверда поверхня без будь-яких перешкод. Для офіційних змагань ФІБА розмір ігрового майданчика повинен бути 28x15 м.

Баскетбольний м'яч - м'яч сферичної форми, відповідного кольору, з традиційним малюнком, виконаний із восьми вставок із чорними швами. Маса м'яча (офіційно прийнятого розміру 7) складає 567-650 г, діаметр - 750-780 мм. Використовуються також і м'ячі менших розмірів: в іграх чоловічих команд використовуються м'ячі «розмір 7», в іграх жіночих команд - «розмір 6», в матчах із міні-баскетболу -

«розмір 5». Баскетбольні м'ячі бувають двох типів: призначені для гри тільки в приміщеннях (англ. indoor) і універсальні, тобто придатні для використання і в приміщеннях, і на вулиці (англ. indoor / outdoor).

Історичний блокшот, Беном Уолесом Шакілу О'Нілу (5-а гра фіналу Східної Конференції 1 липня 2006).

Бенч (*bench*) - лава запасних.

Біг - основний засіб пересування гравця по майданчику зі зміною швидкості і напрямку у сполученні з раптовими зупинками, поворотами і відволікаючими діями.

Блок (*block*) - 1) торкання м'яча після або під час кидка з ціллю перешкодити попаданню м'яча в кошик; 2) фол у захисті у заключній фазі силового контакту рухомого захисника з гравцем, що володіє м'ячем.

Бесіда – активна форма словесного методу.

Бізнес – будь-яка підприємницька діяльність, метою котрої є отримання прибутку.

Блокшот (*blocked shot* — заблокований кидок) — баскетбольний термін, який означає ситуацію, коли гравець захисту блокує кидок атакуючого гравця без порушення правил при цьому. Основними блокуючими гравцями є центрові та форварди - через те, що у них більший зріст. Однак, низькі гравці теж можуть мати хорошу статистику за цим показником, якщо вони володіють значною висотою стрибка та доброю координацією рухів. Яскравий приклад — Двейн Вейд. Він є найнижчим гравцем в історії НБА, котрому вдалося за сезон здійснити 100 і більше блокшотів (зріст Вейда становить 193 см, у сезоні 2008-09 він здійснив 106 блокшотів).

Бокові лінії – це лінії, що обмежують довгі сторони майданчика.

В

Ведення м'яча (дриблінг) – прийом, за допомогою якого нападаючий гравець пересувається з м'ячем по майданчику, створюючи для себе, або для партнерів сприятливі умови для кидка м'яча у кошик.

Виривання м'яча – гравець повинен вміти підходити до суперника швидко і несподівано, правильно захопити м'яч однією і двома руками, після чого робити різкий оберт м'ячем так, щоб суперник не зміг утримати його в руках.

Відволікаючі дії, фінти – найскладніша група прийомів гри у баскетбол.

Відносна сила – величина, що припадає на один кілограм власної маси тіла гравця.

Втрата (англ. turnover) - у баскетболі, зазвичай, відбувається, коли гравець, який володіє м'ячем, втрачає над ним контроль, і м'яч переходить до команди, яка захищається. Втрата відбувається в результаті перехоплення, або помилок при введенні, таких як пробіжка або фол у нападі.

Г

Гнучкість – здатність баскетболіста виконувати ігрові прийоми з великою амплітудою.

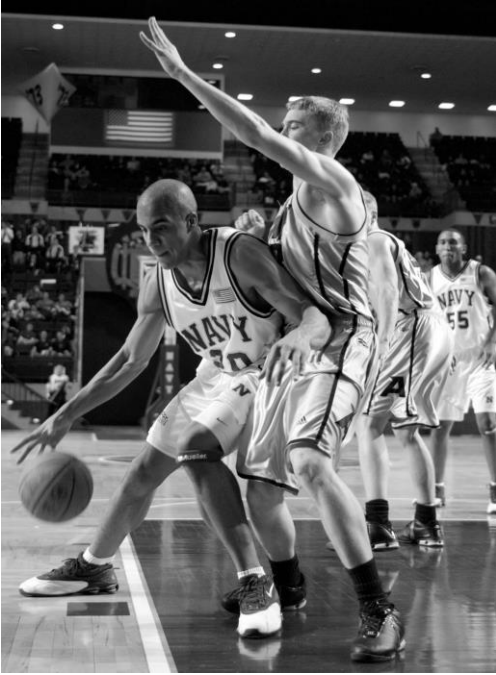
Гра – змагання між гравцями двох команд.

Груповий відбір м'яча – взаємодії, що характеризують ступінь активності захисників.

Д

Дабл (*double*) - два очки.

Дабл дрібл (*double dribble*) - двійне ведення, порушення правил, при якому гравець під час ведення торкається м'яча двома руками і продовжує ведення.

Дріблінг

Дабл-дабл (*Double-double*) — досягнення гравця, що має за гру двозначний загальний результат у двох із основних статистичних показників. Основні статистичні показники — очки, підбирання, результативні передачі, перехоплення, блокшоти. Найчастіші дабл-дабл — «очки+підбирання» (наприклад, 18 очок і 11 підбирань), «очки+результативні передачі» (наприклад, 14 очок і 10 передач), «підбирання+результативні передачі» (наприклад, 11 підбирань і 13 результативних передач за гру).

Данк (*dunk*) - кидок зверху.

Дед бол (*dead ball*) - ситуація, при якій час зупинено, часто використовується як фол поза грою.

Дед бол фол (*dead ball foul*) - фол поза грою.

Дріблер (*dribbler*) – гравець, що веде м'яч.

Ж

«Живий» м'яч - м'яч вважається «живим», коли суддя готовий до розігрування спірного кидка, готовий передати м'яч гравцеві, що виконує штрафний кидок, або коли м'яч знаходиться у гравця, який вкидатиме його з-за меж майданчика.

З

Заслон

Заслін (*pick-пік*) – прийом для звільнення нападаючого від опіки захисника.

Захист 1-3-1 – забезпечує оборону на близьких відстанях до кошика і використовується проти команд.

Захист 2-2-1 – доцільно застосувати як основний, оскільки він дозволяє успішно використовувати груповий відбір м'яча у тилівій зоні майданчика.

Захист пресингом – застосування атакуючої тактики захисту.

Звичайний персональний захист – захисник під час опіки розташовується на звичайній відстані, приблизно 1,5-1,8 м від суперника.

Зона (zone) - тип захисту, при якому кожен гравець захищає свою ділянку майданчика.

Зона система захисту 3-2 і 2-3 – створює чисельну перевагу відповідно в першій, або у третій лініях оборони.

Зонний захист 1-2-2 – ефективний у середині ділянки штрафного кидка і під кошиком.

Зонний захист 2-1-2 – забезпечує надійне прикриття під кошиком у трикутнику можливих відскоків м'яча і ефективний у грі проти центрального гравця суперника.

Зонний пресинг – найбільш агресивний варіант захисних дій, який важко подолати нападаючим.

Зосереджений персональний захист – відстань під час опіки збільшується з віддаленістю м'яча, або підопічного суперника від кошика.

І

Ігрові прийоми – основні навички, володіння якими дозволяє брати активну участь у грі. У баскетболі: ловля, ведення, кидки м'яча, передачі, проходи, боротьбу за м'яч на щиті і опіку суперників.

К

Квадрупл-дабл (quadruple-double) — досягнення гравця, що має за гру двозначний загальний результат у чотирьох із основних статистичних показників. Основні статистичні показники — очки, підбирання, результативні передачі, перехоплення, блокшоти.

Кидок м'яча у кошик (shot) – кінцева мета будь-якого ігрового епізоду.

Кидок зверху (slam dunk) - один із найнадійніших кидків і в той же час найбільш видовищний.

Кобі Брайант — п'яте місце в списку кращих снайперів в історії НБА і кращий серед діючих гравців

Кидок крюком – кидок м'яча однією рукою над головою колоподібним рухом руки.

Командний захист – узгодженні зусилля п'яти гравців оборони, що спрямовані на запобігання взяття свого кошика суперником.

Конгрес FIBA – вищий орган, у якому можуть бути присутні по 2 (два) делегати від національної федерації, але право голосу має лише один із них. Конгрес проводиться один раз на чотири роки - під час Ігор Олімпіади.

Концентрований захист – активні дії захисників безпосередньо на близькій відстані від щита.

Корт (court) – майданчик для гри.

Л

Лицьові лінії – лінії, що обмежують короткі сторони майданчика.

Лінія штрафного кидка - наноситься довжиною 3,6 метрів паралельно до кожної лицьової лінії так, щоб її дальній край розташовувався на відстані 5,8 метрів від внутрішнього краю лицьової лінії, а її середина перебувала на уявній лінії, що з'єднує середини обох лицьових ліній.

Ловля м'яча – прийом, за допомогою якого гравець може впевнено оволодіти м'ячем і виконувати подальші ігрові дії.

М

Маркетинг – система заходів із вивчення спортивного ринку і активного впливу на споживачів для розширення ринку збуту товарів та послуг.

Мертвий м'яч – м'яч, що вийшов із гри. М'яч вважається «мертвим» одразу після того, як він був закинутий у корзину, до того, як він буде введений в гру суперником; при спірному; після призначення персонального зауваження; після будь-якого сигналу судді в полі; після сирени, що сповіщає про закінчення гри, половини гри або додаткового часу.

Н

НФБУ – державна організація. Національна федерація баскетболу України - громадська організація, функціями якої є сприяння розвитку баскетболу на території Країни і представлення її у ФІБА.

Невдалий кидок (*air ball*-eip, бол) - кидок при якому м'яч не торкнувся кільця або щита.

О

Овертайм (*overtime*) – додатковий період гри на випадок рівного рахунку після закінчення основного часу (або попереднього овертайму).

Оволодіння командними діями – найбільш складний і тривалий етап підготовки баскетболіста.

Основні способи передач:

- пас від грудей;
- пас від плеча;
- пас із-за голови;
- паси знизу, збоку, з рук в руки і ін.

Очки – показник у баскетболі, який використовують для визначення переможця у грі. За штрафний кидок команді нараховується одне очко, за потрапляння із-за дуги - 3 очки, всі інші кидки оцінюються в 2 очки. Команда, яка набрала більшу кількість очок оголошується переможцем матчу.

П

Павер форвард (*power forward*) - сильний, високий нападаючий, швидкий гравець.

Передача від грудей - найбільш поширений і ефективний спосіб швидко передати м'яч партнеру. Ефективний, якщо між гравцями команди, яка володіє м'ячем, немає гравців суперника.

Передача з відскоком - передача, при якій м'яч ударяють об підлогу перед тим, як він досягає партнера.

Передача із-за спини – передача, при якій гравець бере м'яч у руку (зазвичай - якою кидає), і обводить м'яч навколо корпусу за спиною. Потім здійснює передачу партнеру, при цьому, поки м'яч переноситься назад, пасуючий встигає заблокувати приймаючого.

Передача м'яча (*пас*) – прийом, за допомогою якого гравець спрямовує м'яч партнеру для подальших дій.

Передача над головою - при такій передачі приймаючий повинен отримати м'яч на рівні підборіддя або вище.

Передбачення – здатність до вгадування дій нападаючих, що дозволяє вирішувати, коли слід виходити для перехоплення передачі, помінятися підопічним тощо.

Передова зона – половина майданчика, на якому знаходиться ворожа корзина.

Переключення – обмін підопічними, коли одному із захисників створені перепони на шляху.

Перехоплення (*steal*) – дії гравця оборони по заволодінню м'ячем. Перехоплення м'яча виконується при кидку або передачі гравців атаки.

Персональна система захисту – персональна відповідальність кожного гравця команди за дії визначеного суперника.

Персональний захист без переключень – захисник повністю відповідає за дії свого підопічного.

Персональний захист переключення – захисники переключаються на опіку інших суперників у кожному випадку, коли нападаючі здійснюють перехресне пересування або заслін.

Персональний захист по усьому майданчику – найбільш активна форма ведення гри.

Персональний фол - покарання у баскетболі. Зауваження гравцеві, що фіксується у протоколі, за помилку при контакті з суперником. Залежно від характеру помилки існує різна ступінь покарання - від вкидання м'яча постраждалою командою з-за бокової лінії до 3 штрафних кидків.

Підбір (англ. rebound) - найважливіший елемент при грі в баскетболі, при якому гравець опановує м'ячем після невдалої спроби 2-х, 3-х очкового кидка або останнього штрафного кидка. Розрізняють декілька видів підбирань:

- **підбирання в захисті** - здійснюються після атаки суперником кільця підбираючого. Більшість підбирань — захисні, оскільки команда, що атакує, зазвичай не має вільного доступу в трисекундну зону, або ж програє команді, що захищається, за кількістю гравців поблизу кільця.
- **підбирання в нападі** - підбирання, здійснені під кільцем суперника. Підбирання в нападі дають можливість продовжити розпочату атаку.

Підстрахування – дії одного або кількох гравців, що допомагають опікувати суперника.

Планування тренування – передбачення і проектування результатів, котрих необхідно досягти.

Побудова тренування – практично здійснюване komponування складових частин тренувального процесу у рамках цілісної структури.

Подвійне ведення – відновлення ведення після того, як гравець зупинився і узяв м'яч у руки. Це помилка.

Позиція (*position-позишн*) - позиція, роль гравця на полі.

Порушення правил: 1) (*goaltending-голтендінг*) – порушення, що полягає в торканні м'яча, що можливо попаде у кошик; 2) (*hand checking- хенд чекінг*) – порушення, що полягає у затримці нападаючого гравця руками.

Пояснення – головний прийом, за допомогою якого викладають конкретний зміст, поняття дії, руху.

Пресинг – характеризується протидією захисників по усьому майданчику, або на його половині.

Прийом у захисті (*double team- дабл тім*) – прийом, що полягає в блокуванні нападаючого гравця відразу двома захисниками.

Пробіжка – «біг з м'ячем». Починаючи ведення, гравець немає права відірвати осьову ногу до тих пір, поки не відпустить м'яч із рук. Отримавши м'яч у русі, гравець не має права зробити більше двох кроків із м'ячем у руках. Порушення правил в обох випадках визначається як пробіжка, і м'яч передається іншій команді.

Кріс Пол, розігруючий збірної США на Олімпійських іграх 2008 р.

Професійна спортивна ліга - об'єднання професійних клубів, команд, спортсменів для проведення сумісної спортивної та підприємницької діяльності.

Професійний спорт – різновид підприємницької діяльності спортсменів-професіоналів та спортивних функціонерів, метою котрих є виробництво спортивного видовища, що набуває форми товару.

Професійний спортивний клуб – приватна, акціонерна або корпораційна організація, що об'єднує групи людей для участі у спортивному бізнесі.

5 секунд – час, що надається гравцеві для вкидання м'яча в гру і пробиття технічного або штрафного кидка.

Р

Розігруючий захисник (англ. Point Guard), або перший номер - краще за інших бачить поле, оцінює розташування нападників у прориві і в позиційній атаці. Диспетчер, распасовщик.

Результативна передача (англ. assist) - пас на гравця, який згодом уразив кільце суперника. Результативна передача враховується у фінальному протоколі.

Розосереджений захист – передбачає протидію на половині майданчика.

С

*Слэм-данк у виконанні
Тайсона Чендлера*

Слэм-данк (англ. *Slam dunk*) - кидок зверху - один із найнадійніших кидків і в той же час самий видовищний, при якому гравець вистрибує вгору і однією або двома руками кидає м'яч крізь кільце зверху вниз. Такий кидок оцінюється як і звичайний - в 2 очки.

Спонсорство – ділова угода, відповідно до якої одна сторона надає матеріальні засоби іншій стороні з метою реклами своєї продукції, або визначених привілеїв.

Спортивна орієнтація – спортивно-педагогічний процес, завданням якого є спрямування талановитих людей на удосконалення у визначеному виді спорту.

Спортивна техніка – свідоме виконання спортсменом рухів і дій, спрямований на досягнення визначеного ефекту у вправі з проявом вольових та м'язових зусиль.

Спортсмен-професіонал – кваліфікований спортсмен, який визнає спорт своєю головною професією та підписав угоду з відповідною організацією, або приватним суб'єктом.

Спритність – фізична якість, провідна якість баскетболіста.

Стрибок – самостійний прийом.

Супроводжуючі гравці - гравці, що пересуваються за першими трьома партнерами.

Сучасний баскетбол – атлетична гра.

Т

Тайм – аут (time out) – хвилинна перерва.

Техніка гри – сукупність спеціальних рухів, визначених правилами, що дозволяють розв'язувати рухові завдання у конкретних ігрових умовах.

Технічний (technical-технікал) – технічна перерва, не пов'язана зі спортивним аспектом гри.

Тревел (travel) – пробіжка.

Тренування – спеціалізований процес всебічного фізичного виховання, що спрямований на досягнення високих спортивних результатів.

Тилова зона – половина майданчика на якому знаходиться корзина, що обороняється командою.

Триочковий-кидок

Триочкова лінія - зоною триочкових кидків із гри є вся ігрова площадка, за винятком ділянки біля кошика суперника, обмеженої триочкової лінією – півколом, радіусом 6,75 м (з 1-го жовтня 2010 р.), проведеної до перетину з паралельними (лицьовими) лініями.

Трипл-дабл (Triple-double) — досягнення гравця, що має за гру двозначні статистичні показники — очки, підбирання, результативні передачі, загальний результат у трьох із основних статистичних показників. Основні перехоплення, блокшоти. Найчастіше трипл-дабл має вигляд "очки+підбирання+результативні передачі", хоча інколи трапляються й інші його види.

Ф

FIBA - керівний орган проведення усіх міжнародних змагань із баскетболу – був заснований 18 червня 1932 року в Женеві.

Фізична підготовка – педагогічний процес, спрямований на всебічний і спеціальний фізичний розвиток удосконалення рухових якостей та зміцнення здоров'я спортсменів.

Фінт – досить складний ігровий прийом.

Суддя фіксує фол

Фол – порушення правил.

Фол – у баскетболі це недотримання правил, внаслідок персонального контакту із суперником, або неспортивної поведінки.

- **дискваліфікуючий фол** - найтяжче покарання в баскетболі. Оголошується за серйозне порушення і тягне за собою дискваліфікацію гравця і видалення його з майданчика до кінця гри незалежно від кількості вже наявних у нього фолів (йому на заміну виходить інший баскетболіст).
- **обопільний фол (обоюдний)** - оголошується в тому випадку, коли гравці обох команд одночасно порушують правила: обидва баскетболісти отримують персональні зауваження, а м'яч залишається у команди, яка володіла ним на момент порушення, або розігрується спірний м'яч.
- **технічний фол** - якщо персональний фол був здійснений по відношенню до гравця, який робив кидок у кільце, або був зафіксований технічний фол,

Фол в нападі.

Кращий важкий форвард десятиліття Тім Данкан

суддя, крім персонального зауваження гравцеві що провинився, призначає також штрафні кидки. Залежно від характеру порушення кидки виконує або сам потерпілий, або один із його партнерів по команді.

- **фол у нападі** (*charge- чардж*) – фол, що відповідає силовому контакту гравця з нерухомим захисником.
- **фол останньої надії** - навмисне порушення, спрямоване на зрив явно результативної атаки.

Форвард (*forward*) – нападаючий.

Ц

Центр корт (*centercourt*) - центр майданчика.

Центровий (*center-сенте*) – зазвичай, найбільший і найвищий гравець у команді, який грає близько до кошика.

Центральна лінія – лінія, що проводиться паралельно до лицьових ліній через середини бічних ліній і повинна виступати на 15 см за кожну бічну лінію.

Центральне коло – коло, яке розмічається в центрі майданчика і має радіус 1,8 м, вимірний до зовнішнього краю окружності.

Ш

Швидкий прорив, швидка атака – швидке просування нападаючих до корзини суперників у надії створити чисельну перевагу і закинути м'яч у корзину.

Шейк (*shake*) - виконати любий обманний рух, внаслідок якого захисник рухається в іншу від гравця сторону.

Шот клок (*shot clock*) - 1) час, відведений на атаку; 2) циферблат, який показує час, що залишився на атаку.

Шут (*shoot*) – виконати кидок.

Шутінг гард (*shooting guard*) – рухливий захисник, який вміє пройти під кільце чи кидати здалека.

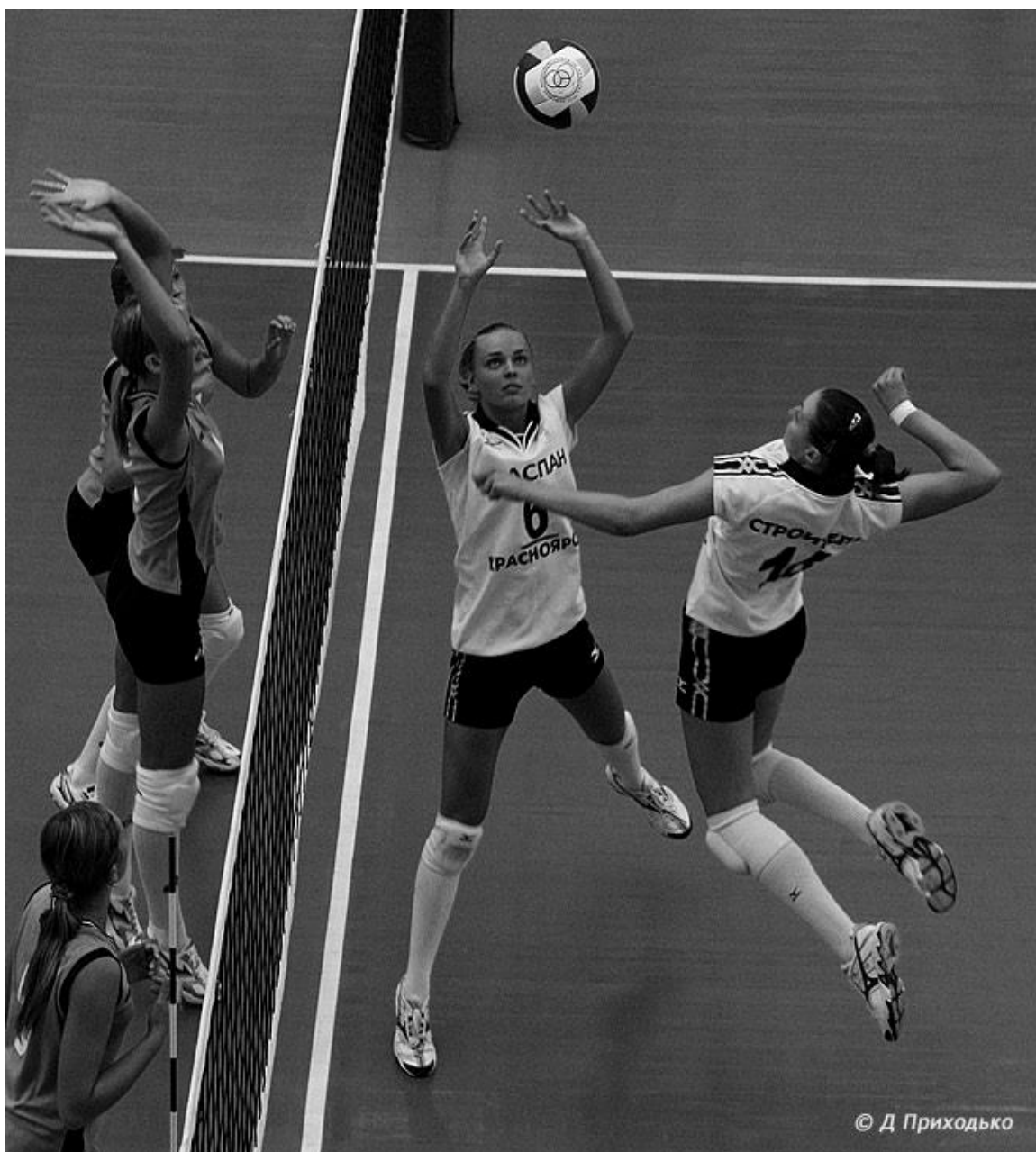
Щ

Щільний персональний захист – захисник приймає низьку захисну стійку і утримує свого підопічного на стільки щільно, що виконання передач між гравцями суперника значно ускладнюється.

Щит (*backboard*) – дошка, на якій закріплене кільце.

Волейбол - командно-спортивна гра двох команд по шість чоловік на ігровому майданчику розміром 18х9 м, розділеного сіткою. М'яч перебивають через сітку на сторону суперника.

Мета гри для кожної команди - правильно направляти м'яч над сіткою для приземлення його на майданчику суперника і запобігати приземленню м'яча на своїй стороні майданчика.

А

Антенa

Антенa – паличка, що висить на сітці, обмежує простір майданчика над сіткою.
Аут – зона, що знаходиться за межами майданчика. Вигук гравців. Жест арбітра.

Б

Блок – складний технічний елемент у волейболі, оскільки в протистоянні над сіткою, активною стороною є нападник, а блокуючий за декілька секунд повинен визначити напрямок удару і зреагувати на добре організовану атаку противника.

Блокування, виконане одним гравцем, називається одиночним; блок, поставлений двома або трьома гравцями, - груповим, або колективним (відповідно подвійним і потрійним).

Блокер (*розм.*) - блокуючий.

Блокування - прийом гри, який застосовують для протидії щодо атакуючих ударів саперника.

В

Вбити кіл (*цвях, розм.*) - зробити найпотужніший нападаючий удар.

Веселка – накат, несильний кистьовий нападаючий удар.

Вийти (про основного зв'язуючого) – переміститися після прийому із задньої лінії в передню зону.

Відведений пас — атакуючому найзручніше атакувати м'ячем, доведеним прямо на лінію сітки, що збільшує сектор удару. Якщо ж пас для атакуючого удару невдало відведений далеко від сітки, то це ускладнює удар.

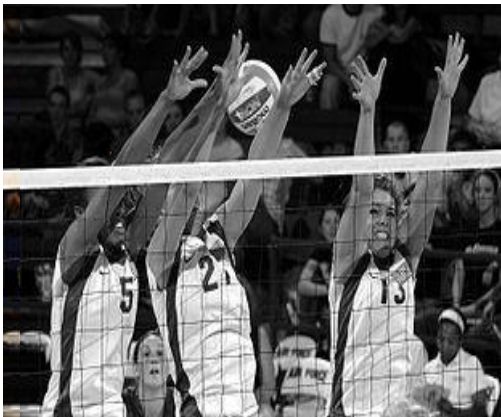
Відігратися від блоку - несильним ударом об край блоку відправити м'яч до ауту або залишити в грі для успішного догравання.

Відкидка - передача, що віддається партнерові з другого торкання з другої або четвертої зони, з метою підняти блок противника на себе, оскільки замість відкидки волейболіст може зробити нападаючий удар.

Вприжка (встрибування) – комбінація, при якій гравець першого темпу йде на злет на півтора метри від зв'язуючого, а гравець другого темпу з четвертої зони здійснює нападаючий удар із низької передачі в інтервалі між зв'язуючим і гравцем першого темпу.

Вхід в зону – те саме, що вприжка, відсікання.

Г

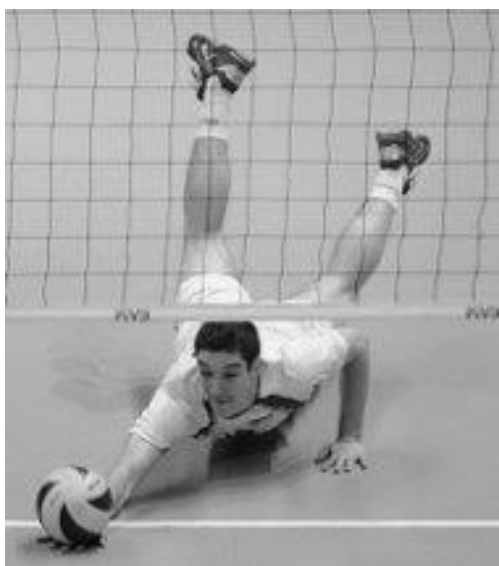
Груповий блок

Гармата – гравець, що виконує сильні нападаючі удари.

Гасити – (розм.) здійснювати нападаючий удар.

Групові дії – взаємодія двох чи декількох гравців, які виконують конкретне завдання.

Д

Діг

Діагональний – гравець, що знаходиться за три зони від основного зв'язуючого. Найчастіше виконує функції нападаючого: знаходячись на передній лінії, дає можливість основному зв'язуючому виходити і пасувати гравцям передній лінії.

Діг (від англійського *dig*) — захисний удар, що виконується в кидку, підіймає м'яч вгору ударом тильної сторони долоні.

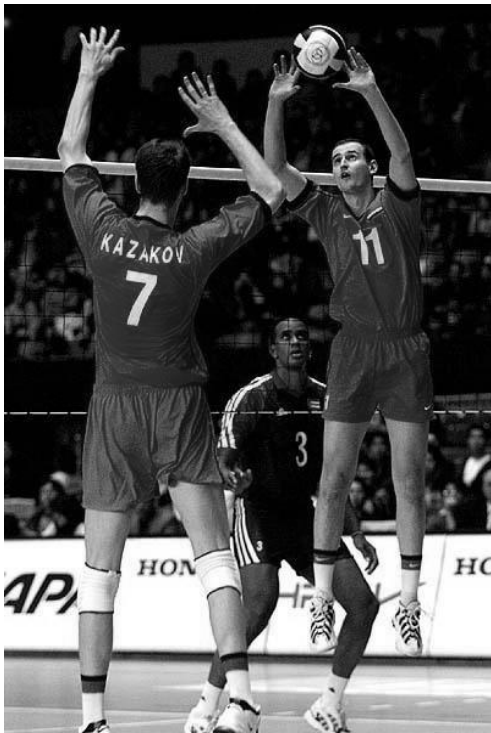
Добити до підлоги – зробити сильний нападаючий удар, після якого м'яч торкається підлоги.

Доведення – перше торкання, після якого м'яч обробляється і прямує до зв'язуючого (*погане доведення або добре доведення м'яча*).

Догравальник – нападаючий, що грає другим темпом.

Догравання – продовження атаки, коли приймаюча команда не змогла організувати напад. Тривале догравання характерне для жіночого волейболу.

Дриблінг — характерне постукування м'яча об підлогу перед виконанням подачі.

Друга передача

Друга передача – пас одного волейболіста іншому після виконання прийому. Після другої передачі здійснюється атакуюча дія.

Другий темп — варіант атаки, при якому зв'язуючий підключає діагональних нападаючих.

«Дужка» (*те саме, що половинка, напівпростріл*) – нападаючий удар, що здійснюється з відносно низького, швидкого пасу гравцем другого темпу.

Дуплет – успішний блок від сильного нападаючого удару.

Е

Ейс — очко, вигране безпосередньо з подачі, коли м'яч торкнувся підлоги або сталося лише одне торкання і м'яч вийшов в аут.

«Ешелон» – комбінація, при якій гравець першого темпу йде на злет, а гравець другого темпу здійснює нападаючий удар за його спиною, або демонструє такий намір, повертаючись після цього в свою зону.

З

Забіг-простріл – комбінація, при якій гравець із третьої або другої зони здійснює нападаючий удар за головою зв'язуючого на краю сітки, причому передача виконується до стрибка нападаючого.

Задня лінія – частина майданчика, обмежена бічними лініями, лицьовою лінією і лінією атаки.

Заслін (*індивідуальний заслін, груповий заслін*) – дії, якими волейболісти однієї команди заважають своїм суперникам бачити траєкторію руху м'яча.

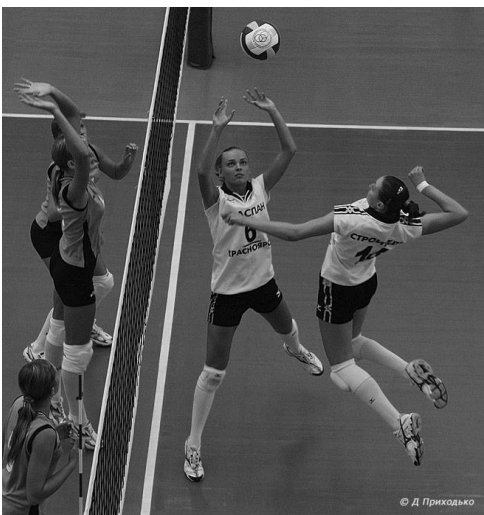
Засоби ведення гри – всі технічні прийоми і способи їх виконання.

Затримка (*те ж, що захват*) – дія, під час верхньої передачі, при якій м'яч не відскакує від рук гравця відразу.

Захват – те саме, що і затримка.

Захист – дії гравців, що запобігають атаці суперника або дозволяють залишити м'яч у грі після цього.

Змагання – основний засіб становлення спортивної майстерності, підвищення фізичної, техніко-тактичної, психологічної та інтегральної підготовленості волейболістів. Змагання поділяють на дві основні групи: масові і кваліфікаційні.

Злет

Злет - короткий швидкий пас нападаючому в 3-ю зону, який у момент торкання м'яча зв'язуючим вже знаходиться в повітрі з рукою, готовою для завдання удару.

Зона – 1) ділянка майданчика, позначена умовно; у класичному волейболі виділяється шість зон за кількістю гравців; 2) (те саме, що стрілка) комбінація, при якій гравець першого темпу здійснює атаку на відстані півтора метра від зв'язуючого, як правило, між третьою і четвертою зонами.

І

Ігрова дисципліна – підпорядкування дій кожного гравця команди діям, бажанням чітко виконувати поставленні завдання упродовж усієї гри, турніру. Зберігати виняткову зібраність і вміння переключатися з одних дій на інші відповідно до завдань.

Індивідуальні дії – дії гравця, які спрямовані на вирішення певного тактичного завдання у конкретний момент гри.

Інтервал – проміжок часу (зазвичай три хвилини) між партіями; перерва, тайм-аут.

К

Квік – те саме, що і злет.

Кидок - дія на блоці або при атакуючому ударі на сітці, під час якої відбувається тривале торкання м'яча рукою.

Кіготь тигра – те саме, що і кобра.

Кіл (розм.) - потужний нападаючий удар, після якого м'яч приземляється недалеко від сітки. Вбити кіл.

Класифікація – поділ однорідних прийомів і способів дій за класами на основі схожих ознак.

Кобра (те саме, що кіготь тигра) – удар кінчиками випрямлених сполучених пальців. У цей момент рука схожа на кобру перед кидком.

Командні дії – взаємодія усіх гравців команди, яка спрямована на виконання певних завдань у нападі й захисті. Вони реалізуються за допомогою систем гри.

Контрольний м'яч (*сетбол, матч-бол, матч-пойнт*) – очко, виграш якого вирішує долю партії, або матчу;

Корт – майданчик для пляжного волейболу.

Косий кат – несильний кручений удар по ходу, тобто в діагональ.

Крити лінію (хід) – (розм). закривати блоком атакуючий удар по лінії (у хід).

Крюк – нападаючий удар, при якому гравець виходить боком до м'яча і б'є по ньому над головою.

Кут – нападаючий гравець четвертої або другої зони.

Кутом вперед – тактика захисту, при якому гравець шостої зони підходить ближче до передньої зони і страхує гравців, які там знаходяться.

Кутом назад – тактика захисту, при якому гравець шостої зони відтягується ближче до лицьової лінії.

Л

Ліберо

Ліберо – вільний захисник, що має право замінити будь-якого гравця на задній лінії; серед інших правил, регулюючих дії ліберо, є такі: він не може подавати, блокувати і здійснювати атакуючий удар, якщо м'яч знаходиться вище за сітку; його форма повинна відрізнитися за кольором від форми інших членів команди.

М

Мертвий м'яч (*розм.*). - м'яч, що опинився в такому положенні, коли украй важко залишити його в грі.

Метр – нападаючий удар недалеко від зв'язуючого з пасу заввишки в метр

Млин (*розм.*). - нападаючий удар, при якому гравець заносить одну руку, нібито збираючись бити, зависає і різко б'є інший. «**Моріта**» — атакуючий удар, виконаний на помилковому замаху, коли нападаючий імітує розгін на злет, витримує паузу і б'є вже по блоку суперника, що опускається. *Ця красива і складна комбінація, названа на честь японського волейболіста Юнго Моріта, чемпіона Олімпійських ігор 1972 року, в даний час рідко застосовується в професійному волейболі.*

Н

Навздогін – комбінація, при якій гравець першого темпу йде на нападаючий удар з-за спини зв'язуючого і стрибає на метр попереду нього.

Нападаючий другого темпу - це універсальний гравець, що володіє високою активністю в організації атакуючих і захисних дій.

Накат – несильний кистьовий нападаючий удар.

О

Організований блок — правильно побудований зімкнутий груповий блок, що закриває найбільш вірогідний напрям удару та створює максимальні проблеми атакуючому.

П

Пайп – комбінація, при якій гравець першого темпу імітує нападаючий удар, а насправді нападаючий удар виконує гравець шостої зони.

Парашут (*те саме, що і свічка (розм)*). – це подача, передача і інші дії гравця, які приводять до того, що м'яч летить по великій дузі. *Подати парашут те саме, що зробити свічку.*

Нападаючий удар

Парковий волейбол – гра двох команд по 4 гравця в кожній, на майданчику розміром 7x14, розділеною сіткою. Використовується звичайний волейбольний м'яч, суддівство в основному виконується самими гравцями або одним із суддів, призначених організатором.

Пас (*те саме, що передача*) - прийом за допомогою якого гравець направляє м'яча партнерові по команді:

довгий пас - передача в дальню зону;

короткий пас - передача в ближню зону.

Пас

Переднє падіння – це прийом м'яча двома чи однією рукою в падінні на руки з наступним ковзанням на грудях-животі, переважно застосовується в чоловічому волейболі.

Передня зона – частина майданчика, обмежена бічними лініями, середньою лінією і лінією атаки.

Перехідний м'яч – м'яч, що перелітає на сторону противника невисоко над сіткою, дозволяє виграти очко атакою з першого удару. Зазвичай, виникає при поганому прийомі.

Перший темп – варіант атаки, при якому пасуючий передає м'яч коротким пасом гравцеві третьої зони.

Півметра – нападаючий удар недалеко від зв'язуючого, заввишки півметра.

Підбір – активна дія на підстрахуванні.

Підстраховка

Пасувати (*підкидати, розводити*) – віддавати пас нападаючому гравцеві, орієнтуючись на особливість його техніки.

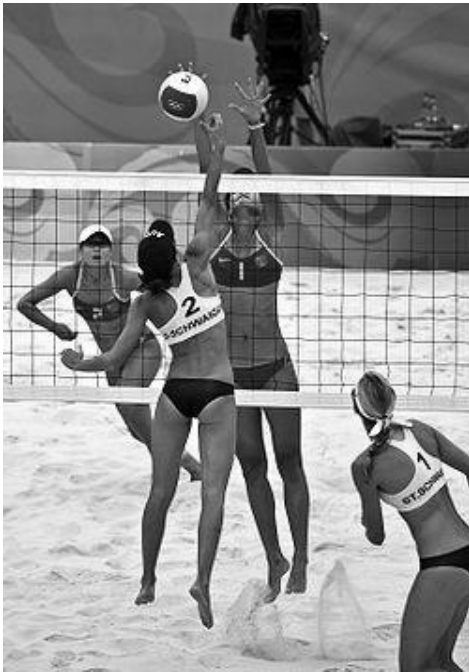
Пасуючий – те саме, що пасер, зв'язуючий.

Передача – прийом гри, з допомогою якого створюються найбільш сприятливі умови для завершення взаємодій команди атакуючим ударом.

Підстрахування (те ж, що страховка) – положення, при якому гравець готовий допомогти нападаючому або блокуючому в тому випадку, якщо той не зможе самостійно обробити м'яч. (*Зіграти на підстрахуванні*).

Планер (те ж, що плануюча подача) – подача, при якій м'яч летить із відносно

невеликою швидкістю по нестійкій траєкторії, при цьому може в кінці різко обірвати політ.

Пляжний волейбол

Подача

Пляжний волейбол (біч-волей) - популярний вид спорту, гра на піщаному майданчику 16 × 8 м (правило введено в 2002 році), команда складається з двох гравців, заміни по ходу матчу правилами не передбачені (при важкій травмі, дискваліфікації, відмові гравця від продовження матчу команді зараховується поразка). Тренер може спостерігати за матчем тільки з трибуни. Форма гравців складається з шорт або купального костюма. В пляжний волейбол грають босоніж.

Повернення – комбінація, при якій гравець першого темпу йде на злет, а гравець другого темпу демонструє вихід до сітки за типом комбінації «хрест» або «зворотна хвиля», але після цього повертається в свою зону, де і здійснює нападаючий удар.

Подача – дія введення м'яча в гру правим гравцем задньої лінії, що знаходиться в зоні подачі.

- кручена (*розм.*) - подача, під час якої м'яч швидко крутиться, що ускладнює прийом;
- плануюча - те ж, що планер.
- Силова - подача в стрибку.

Подвійне торкання – помилка у виконанні другої передачі, коли пальці обох рук торкаються м'яча не одночасно.

Позитивний прийом — правильний прийом подачі, який дозволяє зв'язуючому вибрати будь-яку задуману ним комбінацію і добре її зіграти.

Половинка – те ж, що дужка, напівпростріл.

«Положення» – правовий документ, який визначає порядок проведення змагань.

Прийом

Прийом – перше торкання м'яча після подачі суперника (*якісне доведення, виконане після подачі суперника*).

Простріл – швидка низька передача.

«Просто» – цей термін означає, що в складній ситуації пасуючий повинен виконати передачу м'яча найближчому партнеру з високою траєкторією, не розігруючи комбінації.

Прямий нападаючий удар – найбільш ефективний засіб завершення атакуючих дій команди.

Р

Розводити – виконати пас для нападаючого удару так, щоб обманути блок; (пасувати, підкидати).

Розігравальний – повинен володіти якостями організатора командних дій, в нападі, бути різнобічно підготовленим у технічному плані, особливо добре володіти другою передачею в різних ігрових ситуаціях.

С

Самостраховка – індивідуальні захисні дії атакуючого гравця або блокуючого.

Сетбол – можливо, вирішальне очко в сеті.

Система гри – певна організація дій команди, основана на функціях гравців і їх розташуванні на майданчику.

Скидання (*те саме, що скидка*) – обманний удар, що здійснюється при легкому торканні м'яча розкритою кистю.

Спосіб ведення гри – індивідуальні, групові і командні дії гравців, які застосовуються в боротьбі з суперником.

Стійка волейболіста – вихідне положення у волейболі (висока, середня, низька):

- *висока стійка* - застосовується при прийомах та передачах м'яча, який летить із невеликою швидкістю, а також при виконанні нападаючого удару та при блокуванні;
- *середня стійка* – найбільш зручна при прийомі м'яча після подачі та при страхуванні;
- *низька стійка* - застосовується при грі у захисті, прийомі м'ячів, які летять із великою швидкістю.

Стопка – коротка передача в центрі сітки, як правило, не вище півметра.

Страхування - один із найбільш складних моментів командних захисних дій при нападі і блокуванні гравців.

Стрілка – те саме, що і зона .

Стрічка – частина розмітки у антени.

Сучок – рука, від якої м'яч при його обробці відлітає в несподіваному напрямі.

Схема 4-2, 5-1 — різні тактичні схеми гри. Схема 4-2 — чотири нападаючих і два зв'язуючих у протилежних зонах, передачу віддає той, хто знаходиться на передній лінії. Схема 5-1 — п'ять нападаючих і один зв'язуючий виходить на передачу з передньої і з задньої лінії.

Т

Тайм-брейк – 1) система підрахунку очок у партії: при кожній подачі розігрується одне очко; 2) вирішальна партія.

Тайм-аут – тридцятисекундна ігрова перерва, яку тренер може вимагати за партію двічі; (інтервал, перерва) – технічний: хвилинна ігрова перерва в партії. Автоматично застосовується на ФІВБ, Світових і Офіційних Змаганнях, коли команда-лідер набирає 8 і 16 очок.

Тактика гри - сукупність індивідуальних, групових і командних способів нападу і захисту, які на основі правил гри пристосовуються до методів боротьби суперника до різноманітних умов гри.

Тактика захисту - чітка взаємодія дій гравців передньої лінії між собою (блокування і страхування), захисників між собою.

Тактична комбінація – взаємодія гравців, яка спрямована на створення одному з них умов, необхідних для завершення атаки.

Тактика нападаючого удару - сукупність навичок гравця, який повинен вміти виконувати удари на різних відстанях від сітки, з різних за характером передач.

Темп: – перший: атака, при якій нападаючий атакує з низької передачі.

– другий: атака, при якій нападаючий атакує з високої передачі.

Техніка гри – комплекс спеціальних прийомів, необхідних волейболісту для успішної участі в грі.

Технічний прийом – це схема раціональних рухів, схожих за структурою й направлених на вирішення однотипних завдань.

У

Удар: – у стик (*те ж, що удар на розриві*): нападаючий удар у місце зіткнення рук двох блокуючих;

– у діагональ: нападаючий удар попри ліву руку блокуючого (в п'яту або четверту зону);

– по лінії: нападаючий удар при якому м'яч прямує в район бічної лінії, найближчої до атакуючого гравця;

– під шкіру: (розм.) нападаючий гравець заганяє м'яч між сіткою і руками блокуючих.

Х

«Хвиля» – це комбінація, при якій до сітки на нападаючий удар по черзі паралельними траєкторіями виходять гравці першого і другого темпу.

– зворотна: гравець першого темпу йде на нападаючий удар у четвертій зоні, гравець другого темпу – в третій;

– пряма: гравець першого темпу йде на нападаючий удар у третій зоні, гравець другого темпу – в четвертій.

– змішана: гравець першого темпу йде на нападаючий удар у третій зоні, гравець другого темпу – в другій.

«Хрест» – комбінація, при якій на нападаючий удар виходять гравці першого і другого темпу так, що їх траєкторії перетинаються.

– *зворотний* (те саме, що змішаний): гравець із другої зони йде на злет у третю, гравець другого темпу йде на нападаючий удар із третьої зони за голову того, що пасує;

– *прямий*: 1) гравець третьої зони йде на злет, гравець четвертої зони йде на нападаючий удар у третю; 2) гравець четвертої зони йде на злет у третю, гравець третьої зони слідом за ним йде на нападаючий удар;

– *ззаду*: гравець із другої зони йде на злет, гравець другого темпу з третьої зони – в другу;

Ч

Чохол (*чохлити, зачохлити. – (розм.)*) - блокування, що привело до вертикального відскоку вниз, який не вдалося підстрахувати.

Ф

Фаза – елемент системи рухів у часі, який має певні межі й реалізує конкретні завдання.

Фінт – тактичний прийом виконують, коли нападаючий знаходиться перед зв'язуючим гравцем і виходить на удар перед ним, потім зненацька міняє траєкторію і виконує удар позаду зв'язуючого гравця.

ФІВБ (FIVB) - Після Другої світової війни за ініціативою Франції, Чехословачії і Польщі була створена нова технічна комісія, за рішенням якої в квітні 1947 р. у Парижі відбувся перший конгрес із волейболу. У ньому брали участь представники 14 країн. Конгрес ухвалив рішення про створення Міжнародної федерації волейболу. Її очолив Поль Або (Франція).

ФВУ (FVU) - федерація волейболу України створена 1991р. Із 1992 року ФВУ є повноправним членом Міжнародної Федерації волейболу та Європейської Конфедерації волейболу (ЄКВ), активно співпрацює з усіма національними Федераціями Європи та інших континентів.

Гандбол - командна гра з м'ячем 7 х 7 гравців (по 6 польових і воротар у кожній команді). Грають у закритих приміщеннях, на майданчику розмірами 40х20м круглим надувним м'ячем діаметром 58-60 см і масою 425—475г у чоловіків, і 54-56см у діаметрі і масою 325—375г у жінок. Гра складається з двох половин по 30 хвилин кожна («брудного» часу; секундомір у гандболі зупиняється лише під час тайм-аутів, технічних пауз) із перервою між таймами 10 хвилин. Мета гри - закинути якнайбільше м'ячів у ворота (3х2 м) супротивника. При цьому, під час кидка не можна заступати за лінію, що обмежує 6-метрову зону перед воротами.

А

Атака

Атака - цей термін у гандболі вживають у двох випадках:

- 1) дії гравців, із метою опинитися з м'ячем ближче до воріт суперників і спробувати закинути м'яч.
- 2) дії захисника, який намагається завладіти м'ячем нападаючого, або намагається відібрати м'яч у нього.

Б

Бомбардир - гравець, основним завданням якого є закинути м'яч у ворота суперника. У гандболі так найчастіше називають напівсереднього нападника.

Бачити майданчик - вже з перших кроків навчання гандболу треба вчити гравця бачити, що відбувається на майданчику. Перш за все, під час гри треба вміти розташуватися так, щоб було одночасно видно і м'яч, і найближчих партнерів, і суперників

Блокування - прийом, за допомогою якого захисник заступає шлях м'ячу до своїх воріт.

В

Ведення м'яча - поштовхи м'яча пальцями однієї руки об поверхню майданчика.

Вибивання і відбирання м'яча - прийоми, за допомогою яких захисник перериває ведення м'яча, або кидок по воротах.

Вибір місця – від уміння гандболіста правильно вибрати місце на майданчику під час гри залежить можливість активної участі його як у наступі, так і в обороні.

Витягнути захисника на себе - змусити захисника залишити раніше

зайняту позицію у лінії воротаря і вийти вперед.

Вихід один на один - ігровий момент, у якому гравець, атакуючий ворота суперника залишає за спиною або далеко в стороні від себе всіх захисників і проводить кидок із ближньої відстані без перешкод.

Вільний кидок - призначається при порушенні правил, а також як спосіб відновлення гри після її зупинки, навіть якщо порушення не було (наприклад, після тайм-ауту). Вільний кидок виконується без свистка судді (кидок при відновленні гри без порушення правил).

Воротар

Воротар - єдиний гравець, який може торкатися м'яча, майданчика в межах своєї площі воріт.

Восьмий гравець (розм.) – так говорять про суддю, який помічає помилки тільки у однієї команди. Говорять, що він підіграє іншій команді.

Г

Гол - зараховується, якщо м'яч повністю перетнув лінію воріт, і при цьому атакуюча команда не порушила правила, а суддя не дав сигнал зупинити гру.

Грати грамотно – значить виконувати в кожному епізоді саме ті технічні та тактичні дії, які ведуть до успіху і спрямовані на досягнення спільної мети команди.

Д

Дев'ятка - так називають один із верхніх кутів воріт

9-метрова лінія – лінія, яка проведена на ігровому майданчику на відстані 3 м паралельно до площі воріт для виконання вільних кидків. Довжини сегментів цієї лінії і відстань між ними складають 15 см.

Диспетчер - гравець, який починає різні атакуючі комбінації команди, - це розігруючий гравець.

Дриблінг - ведення м'яча.

Ж

Жестикуляція – під час гри жестикулюють і судді, і гравці. Суддя, який обслуговує матч, користується спеціально розробленою системою жестів, пояснюючи гравцям, яке порушення гри допущено, як карається за це команда, в яку сторону призначений штрафний і т.д.

З

Заклучна фаза - комплекс рушійних дій, спрямованих на забезпечення готовності гравця до подальших дій.

Заслони - дії гандболіста, що стає на шляху руху противника, який щільно опікає свого партнера, тим самим допомагаючи партнерові звільнитися від опіки і довершити розучену тактичну комбінацію.

Груба гра у захисті

Затримка м'яча - прийом, за допомогою якого воротар заступає шлях м'ячу, що летить у ворота.

Зупинки - дії гандболіста з метою або звільнитися від опіки суперника, створити сприятливу можливість партнеру для взяття воріт, або ефективного продовження гри.

І

Ігрова ситуація

ІАГФ(ІАНФ) – Міжнародна любительська федерація гандболу, була створена 1928 р. у Амстердамі і об'єднувала 11 країн.

ІГФ (ІНФ) - Міжнародна федерація гандболу, нараховує більше 130 країн.

Ігрова інтуїція – вміння гравця передбачити, як в той або інший момент складеться обстановка на майданчику і своєчасно прийняти правильне рішення про заходи протидії.

Ігрова комбінація – узгоджена взаємодія гравців команди.

К

Кидок – дія, яка завершується взяттям воріт противника.

Кидок воротаря - виконується воротарем команди, що захищалася.

Кидок з-за бокової лінії - виконується в наступних ситуаціях, коли:

- м'яч повністю перетнув лінію - кидок виконується з місця, де м'яч перетнув лінію;

- м'яч повністю перетнув зовнішню лінію воріт, і останнім його торкнувся польовий гравець команди, що захищається, кидок виконується з місця з'єднання бокової лінії з зовнішньою лінією воріт;

- м'яч торкнувся стелі або конструкцій над майданчиком кидок виконується з найближчої до місця торкання точки лінії. Кидок виконують суперники команди, гравець якої останнім торкнувся м'яча. Виконуючий кидок гравець повинен поставити одну стопу на лінію, положення другої стопи не регламентується. Суперники гравця, що виконує кидок, повинні знаходитися не менше ніж в 3 м від нього, а якщо лінія площі воріт проходить менш ніж в 3 м. від місця виконання кидка вони можуть знаходитися безпосередньо біля цієї лінії.

Л

Лінія обмеження воротаря – лінія довжиною 15см, яка проведена паралельно до центру воріт на відстані 4 м.

Лінії заміни – це умовний коридор, утворений лініями що проводяться паралельно до центральної лінії на відстані 4,5м від неї.

Ловля - прийом, за допомогою якого гравець двома або однією рукою оволодіває м'ячем, що летить.

М

Матч (зустріч) - дорослих команд (від 16 років) складається з двох таймів по 30хв із 10-хв перервою (матчі дитячих команд 8-12 років складаються з двох таймів по 20 хвилин, а команд 12-16 років - із двох таймів по 25хв) . Після перерви команди міняються сторонами майданчика. У разі необхідності виявлення переможця, може бути призначений додатковий час, два тайми по 5хв із 1хв-ю перервою.

Якщо перший додатковий час не виявив переможця, то через 5 хвилин призначається другий додатковий час на тих же умовах.

Н

Нічия - допускається, але у разі потреби виявити переможця гри може бути призначений додатковий час (два тайми по 5хв з 1хв перервою), а у разі потреби серія 7- метрових кидків.

О

Обманні рухи (фінти)

Обманні рухи (фінти) - дії гандболіста, які застосовуються з метою створення сприятливих умов своїй команді для успішного завершення комбінацій або кидків по воротах.

Основна фаза - комплекс рушійних дій, що забезпечують виконання основного прийому.

П

Передача м'яча - основний прийом, який забезпечує взаємодію гравців під час гри.

Перелом у грі - знайти момент, коли вдається змінити хід матчу на свою користь, нав'язати супернику свою волю і створити умови для перемоги.

Переміщення - дії, які дозволяють гандболісту звільнитися від опіки суперника, виходити на вільне місце, вибирати оптимальне місце для гри з партнерами та кидка по воротах.

Підготовча фаза - комплекс рушійних дій, що забезпечують гандболісту прийняття найбільш вигідного вихідного положення для виконання основної дії (прийому).

Площа воріт – площа обмежена лінією, яка проводиться безпосередньо навпроти воріт на відстані 6м від лінії воріт. Кінці цієї лінії з'єднуються із зовнішніми лініями воріт дугами, радіусом 6м. Паралельно до неї проводиться ще одна лінія завдовжки 3м (9-метрова лінія).

Початковий кидок - спосіб початку гри, а також її відновлення після закинутого гола. Одна з команд отримує право на початковий кидок на початку першого тайму в результаті жеребкування, інша команда виконує початковий кидок на початку другого тайму. Початковий кидок після закинутого голу виконує команда, що пропустила м'яч.

Попередження супроводжується пред'явленням жовтої картки

Жест судді сигналізує про видалення на 2 хвилини

Покарання - правила передбачають 3 види персональних покарань:

- попередження, що супроводжується пред'явленням жовтої картки;
- видалення на 2 хвилини;
- дискваліфікація (видалення до кінця гри).

Правило 3 секунд - гравець може утримувати м'яч не більше 3 секунд.

Правило 3 кроків – гравець має право зробити з м'ячем не більше 3 кроків, після чого повинен передати м'яч іншому гравцеві, кинути його у ворота або ударити об підлогу.

7-метрова лінія – лінія завдовжки 1 м, проведена паралельно до центру воріт на відстані 7 м.

С

Спортивна злість – гравець виявляє спортивну злість, вміє повністю віддатися боротьбі з суперником із першої до останньої секунди гри.

Стійка воротаря

Суддівська бригада

Стійка - положення гравця з м'ячем або без м'яча в повній готовності до дії.

Стійка воротаря - вихідне положення, яке займає воротар для відбивання й затримання м'яча, що летить у ворота.

Стійка захисника – положення гравців на майданчику в повній готовності до швидкого руху в будь-якому напрямі.

Суддя - матч обслуговується двома рівноправними судьями. У разі розбіжностей, після наради, ухвалюється спільне рішення. Якщо судді погоджуються з оцінкою порушення, призначають різні покарання (діє строгіше з них).

Т

Тактика гри - сукупність індивідуальних, групових і командних дій гравців у нападі і захисті, спрямованих на розв'язання двох завдань: закинути м'яч у ворота суперника; забезпечити захист власних воріт.

Тайм-аут - кожна команда має право один раз у продовж тайму взяти 1-хвилинну перерву, на час якої секундомір також зупиняється. Тайм-аут дозволяється брати, коли команда володіє м'ячем.

У

Улюблений прийом – у кожного з гравців є прийоми, які в них виходять особливо добре.

Ф

ФГУ (FNU) - федерація гандболу України.

Ц

Центральна лінія – лінія, що з'єднує середину бокових ліній.

Є

ЄВФ (EHF) - європейська гандбольна федерація.

Настільний теніс (пінг-понг) – індивідуальна спортивна гра, яка ведеться за встановленими правилами між двома (одиночна гра) або чотирма (парна гра) учасниками, на спеціальному тенісному столі, розділеному на дві рівні половини сіткою, до виграшу одного із суперників 11 очок при перевазі не менше ніж 2 очка.

А

Атакуючі дії

Атака - активна наступальна гра з метою володіння ініціативою і досягнення виграшу, очка.

Атакуючі дії - активні наступальні техніко-тактичні прийоми, тактичним завданням яких є домогтися перемоги чи переваги в грі над суперником.

Б

Боковий топ-спін - топ-спін, при виконанні якого м'ячу крім верхнього додаткового обертання, надається бічне праве або ліве.

В

Вдарити м'яч - удар зараховується (вважається правильно виконаним), якщо гравець торкається м'яча своєї ракеткою, тримаючи її рукою.

Випад - спосіб пересування тенісистів захисного стилю.

Відкидна - пасивне повернення м'яча без обертання відкритою ракеткою.

Вільна рука - рука, в якій гравець не тримає ракетку.

Вісімка - завдання, при якому обидва тенісисти, граючи по черзі, праворуч і ліворуч, направляють м'яч у кути столу, один грає по прямій, інший по діагоналях.

Г

Губка - прокладка з пористої гуми в накладках ракетки (сендвіч): частина накладки.

Д

Двоходівка - логічне поєднання двох техніко-тактичних прийомів (ходів), метою яких є створення ігрової переваги або виграшу очка.

Двоходівки використовують: на своїй подачі, на прийомі подачі і під час гри.

Діагональ - напрямок польоту м'яча з одного кута столу в інший, діаметрально протилежний.

З

З заходу - виконання технічного прийому долонною стороною ракетки з лівого кута і навпаки, тильною стороною ракетки з правого кута.

Запіл - технічний прийом, за допомогою якого м'ячу надається дуже сильне нижнє обертання за рахунок активної роботи кісті.

Захисні дії

Захисник - тенісист, який очікує помилку суперника і прагне виграти очко за допомогою складних підрізувань, окремих одиночних ударів і обманних дій.

Захисні дії - техніко-тактичні прийоми, тактичним завданням яких є відбиття атаки противника.

Захист - відбиття активних ударів суперника.

Змагання - різні за характером діяльності, масштабом в цілому, спеціально організовані заходи, учасники яких у ході неантагоністичного суперництва в суворо регламентованих умовах борються за першість, досягнення певного результату, порівнюють свій рівень із підготовленістю суперників.

- *Індивідуальні змагання (особисті змагання)* - змагання, в яких розігрується тільки особиста першість.
- *Командні змагання* - змагання між командами, коли результат окремих учасників зараховуються тільки команді. Командне змагання складається з певної кількості зустрічей.
- *Особисто-командні змагання* - змагання, в яких підводяться підсумки виступу окремих команд і особистої першості серед усіх учасників.

Знижка - накат, що виконується по укороченому, м'ячу або при прийомі короткої подачі, використаної як початок атаки; кистьовий удар; атака укороченого м'яча. Може бути з обертанням і без обертання.

Зрізка - технічний прийом, використовується як підготовчий і виконується у ближній зоні по м'ячу який піднімається, при цьому, йому надається нижнє обертання.

Зрізка зліва – виконується, зазвичай, з лівої стійки.

Зрізка праворуч - виконується долонною стороною ракетки з правобічної стійки.

Зустріч - гра в особистих змаганнях, яка може складатися з трьох, п'яти і більше партій.

І

Ігровий майданчик

Ігрова поверхня (лопась) – сторона ракетки, яка використовується для ударів по м'ячу.

Ігровий майданчик - місце для гри в настільний теніс, на якому знаходиться стіл і зони для переміщення гравців. Як правило, поле огорожується бортиками.

К

Кінцевий удар (жорсткий удар) - накат, при якому м'ячу надається більше поступальна, ніж обертальна швидкість.

Контратака - атака, проведена у відповідь на атакуючі дії суперника.

Контратакуючі дії - активні техніко-тактичні прийоми, проведені у відповідь на атакуючі дії суперника.

Контргра - зустрічна гра у відповідь на активні дії противника.

Контрнакат - накат, виконаний по м'ячу, що має верхнє обертання (відповідна дія накатом на накат).

Контртоп спін - відповідь, сильніший топ-спін, що виконується по м'ячу, поверненого суперником із сильним верхнім обертанням.

Контрудар - відповідь, сильніший технічний прийом, що виконується по м'ячу, поверненим суперником.

Косий м'яч - удар по діагоналі, при якому після відскоку м'яч вилітає за бокову лінію столу.

Кручена свічка - різновид топ-спіну доданням м'ячу високої траєкторії польоту і сильного верхнього обертання.

Л

Лічильник – використовується для наглядного підрахунку очок (зміни результату в зустрічі).

Лічильник

М

М'яч - спортивний інвентар, що використовується для перебивання (відбивання) ракетками гравців.

М'яч для настільного тенісу – кулька з матового целулоїду білого або оранжевого кольору.

Матч - спортивна зустріч у командному або особистому змаганні, серія зустрічей між двома чи кількома спортсменами (командами), в якій завчасно встановлюється як і кількість учасників, так і (як правило), персональний склад. Багато матчевих зустрічей мають традиційний характер.

М'яч у грі - час знаходження м'яча в грі з моменту подачі, до тих пір, поки він не торкнеться чого-небудь крім ігрової поверхні, комплекту сітки, ракетки, яка знаходиться в руці. До тих пір, поки не буде вирішено, що розіграш слід переграти або він завершений очком.

Н

Накат - основний, найчастіше вживаний, атакуючий і контратакуючий технічний прийом, яким повинні володіти всі тенісисти (накат зправа, накат зліва).

- *Накат праворуч* - виконується з правобічної стійки.
- *Накат зліва* - цим технічним прийомом можна успішно захищати 2/3 поверхності столу. Накат зліва економічний і швидкий у виконанні. Він природніший і простіший у виконанні, ніж накат зправа.

Нападник - тенісист, який прагне виграти очко за допомогою своїх активних атакуючих і контратакуючих дій.

Накладка - гумовий або губчатий матеріал, покриваючий ігрову поверхню ракетки. Накладки можуть бути одношарові (*тверда ракетка*), або двошарові - сендвіч (*м'яка ракетка*) нижнього шару губчатої гуми і шару пухирчатої гуми, яка може бути наклеєна пухирцями назовні або пухирцями всередину (гладкий або зворотній сендвіч)

Нападаючий - спортсмен, який застосовує атакуючі і контратакуючі удари, розігрує м'яч у швидкому темпі, прагне володіти ініціативою упродовж усієї гри і при найменшій можливості атакувати.

О

Обманні дії (фінти) - помилкові дії, які плутають суперника, що маскують напрямок удару або обертання м'яча, відволікаючі рухи; обманні нестандартні, «обвідні» удари.

Очко - розіграш м'яча, результат якого зарахований. Очко присуджується спортсмену, коли його суперник допускає помилку під час розіграшу.

П

Падаючий - гравець, який повинен першим вдарити по м'ячу в розіграші.

Подаючий

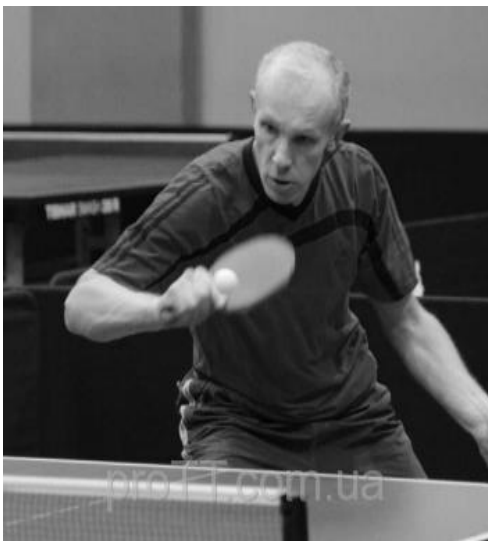
Парна зустріч - гра в особистих або командних змаганнях, двоє проти двох, де удари виконуються гравцями в кожній парі по чергово.

Партія (сет) - частина зустрічі, за період якої один із суперників повинен набрати 11 очок при перевазі не менше ніж у два очки.

Перегравання - повторення розіграшу, результат якого не зарахований.

Півдіагональ - напрямок польоту м'яча з одного кута столу в середину столу.

Підготовчі дії - техніко-тактичні прийоми, спрямовані на підготовку до атаки і попереднього нападу.

Підрізка

Підрізка - основний прийом захисту, виконується головним чином по м'ячу, що опускається, коли він вже втрачає швидкість свого польоту.

Підрізка справа - виконується долонною стороною ракетки з правої стійки.

Підрізка ліворуч - гравець розташовується вліво до столу, ліва нога знаходиться позаду правої. Рука з ракеткою відводиться для замаху до лівого плеча.

Підставка (варіант поштовху) - технічний прийом, при якому закрита ракетка підставляється до м'яча, який відскочив від столу з мінімальним просуванням руки вперед, використовуючи енергію м'яча, яку надав йому суперник. Розрізняють активну і пасивну підставку.

Подача

Подача - початковий удар, за допомогою якого м'яч вводиться у гру. Підкидання м'яча вільною рукою перед собою і виконання удару ракеткою по м'ячу, що опускається так, щоб він спочатку вдарився у свою половину столу, а потім перелетів через сітку на половину столу суперника. При цьому гравець не повинен заходитися за кінцевою лінією столу.

Помилка – навмисно допущене гравцем, або ненавмисне, спровоковане діями суперника неправильне виконання технічних і тактичних прийомів, а також порушення правил гри.

Порядок подачі, прийому та зміни сторін - після 2 зарахованих очок гравець (пара), який приймає, повинен стати тим, який подає, і так до кінця партії чи до тих пір, поки кожний гравець (пара) не набере по 10 очок, або поки не буде введено правило прискорення гри.

Поштовх - технічний прийом, який полягає у відштовхуванні м'яча від себе тильною стороною ракетки, площина якої розташована перпендикулярно до ігрової поверхні столу, м'ячу при цьому не надається будь-якого обертання. Удар по центру м'яча, в основному виконується новачками.

Приймаючий - гравець, який повинен другим вдарити по м'ячу в розіграші.

Прийом - окрема дія, рух, спосіб обробки м'яча.

Пряма - напрямом польоту м'яча, при якому траєкторія його польоту проходить паралельно бічній лінії столу.

Р

Ракетка - спортивний інвентар, призначений для виконання ударів по м'ячу. Ракетка складається з дерев'яної основи і різних накладок.

Рейбро ракетки - вузький край ракетки, розташований по її периметру.

Ривок – рух, близький до різких швидких кроків, але центр тяжіння при цьому способі пересування переноситься раніше за рух ноги.

Атака закритою ракеткою

Розіграш очка – це період часу, коли м'яч знаходиться у грі, ведеться шляхом поперемінного відбивання м'яча через сітку з однієї сторони стола на другу, поки він знаходиться у грі (період боротьби за очко).

Розминка - гравцям надається право на розминку на столі, де буде проводитися зустріч, не більше 2 хвилин безпосередньо перед початком зустрічі.

Рука з ракеткою - рука, яка тримає ракетку.

Ручка ракетки - подовжена частина ракетки, за яку гравець її тримає.

С

Свічка - використовувалася раніше як прийом для захисту від сильних ударів. У даний час свічка є ефектним оборонним прийомом, який використовується для того, щоб вибити противника зі зручної позиції:

- *Удар по свічці* - атакуючий удар, виконаний по високому м'ячу, після якого м'яч летить по низькій траєкторії.

Сітка – інвентар, що поділяє стіл у поперек на дві рівні частини. Комплект сітки складається з кронштейнів, вони кріплять саму сітку до столу і сітки – з лляного або синтетичного матеріалу, який у свою чергу складається з отворів і верхньої білої тасьми.

Стиль гри - сукупність ознак, що характеризують манеру ведення гри, особливості застосовуваної тенісистом техніки і тактики.

Стратегія - сукупність загальних закономірностей підготовки спортсмена та ведення змагальної боротьби.

Стрибки - застосовуються у пересуваннях тенісистів. Застосовуються такі різновиди стрибків, як: із двох ніг на дві, з однієї ноги на дві і з однієї на іншу.

Суддя - особа, призначена контролювати зустріч.

Суддя-асистент - особа, призначена допомагати судді в ухваленні певних рішень.

Т

Тактика гри - сукупність ігрових дій, прийомів і засобів, спрямованих на досягнення конкретно поставленої у змаганнях цілі, наприклад, перемоги над суперником.

Тактична комбінація - послідовне поєднання техніко-тактичних прийомів, з'єднаних в єдине ціле і спрямованих на досягнення переваги над супротивником. Комбінації можуть бути двоходові, триходові, багатходові.

Тактична підготовка тенісистів - педагогічний процес, направлений на досконале оволодіння тактичними діями і забезпечення їх високої ефективності в ігровій та змагальній діяльності.

Тактичний прийом - певний спосіб рішення конкретної тактичної задачі, використовуваний спортсменом під час змагань.

Тенісист універсального стилю гри - спортсмен, який однаково успішно володіє атакуючими, контратакуючими і захисними діями, гравці широкого профілю.

Тенісний стіл - спортивний інвентар, в який повинен вдарятися м'яч, що перебуває гравцем через сітку. Це спеціальний стіл прямокутної форми (довжина 274см, ширина 152,5см, висота 76см від підлоги або землі), призначений для гри в настільний теніс.

Техніка гри - сукупність прийомів гри для здійснення ігрової діяльності в настільному тенісі.

Техніко-тактичний прийом - окремі тактичні дії, що включають певні технічні елементи, спрямовані одночасно на рішення як технічного, так і тактичного завдання.

Технічна підготовка тенісистів - педагогічний процес, направлений на досконале оволодіння прийомами гри і забезпечує надійність навичок в ігровій та змагальній діяльності.

Технічний прийом - спосіб обробки м'яча для вирішення певних рухових завдань, які використовуються в процесі змагань і тренування. В настільному тенісі всі технічні прийоми мають ударний характер.

Топ-спін - ефективний атакуючий удар, що надає м'ячу сильного верхнього або верхньо-бічного обертання. Розрізняють: топ-спін справа, топ-спін зліва.

Топс-удар - швидкий, завершальний топ-спін із більш прямолінійною траєкторією польоту м'яча; виконується з метою негайного виграшу очка.

Траєкторія - лінія, яку описує рухома точка або фізичне тіло.

- *траєкторія м'яча* - шлях польоту і відскоку м'яча, напрямок, дальність і висота польоту.
- *траєкторія ракетки* - шлях руху ракетки при ударі.

Трикутник (розм). - поєднання двох ходів у різних напрямках із однієї позиції:

- *великий трикутник* - із одного кута в два протилежних кути противника;
- *малий трикутник* - із одного кута столу в кут і середину столу.

середній трикутник - із середини столу також у два кути;

У

Удар по м'ячу відкритою ракеткою

Удар – атакуюча технічна дія. Удар, який здійснює гравець, якщо він торкається м'яча ракеткою, яка знаходиться в руці, чи рукою, в якій він тримає ракетку, нижче зап'ястка. **Укоротка** - технічний прийом зі стопорним рухом руки вперед, мета якого зменшити поступальну швидкість

руху м'яча, так щоб він вдарився якнайближче до сітки на стороні суперника.

Універсальний гравець - спортсмен, що поєднує захист із нападом. При активному захисті тенісист не вичікує помилки противника, а чергує удар так, щоб перешкоджати його активним діям.

Ф

Форма

ФНТУ(FNTU) - Федерація настільного тенісу України, створена 8 листопада 1997 р.
Форма - ігровий одяг, як правило, повинен складатися з сорочки з коротким рукавом і шортів або спідниці, шкарпеток і ігрового взуття. Колір форми, повинен відрізнитися від кольору використуваного в грі м'яча.

Х

Хватка - спосіб тримання ракетки. Розрізняють горизонтальну (або європейську) і вертикальну (або азіатську) хватку. Назви способів тримання ракетки походять від положення її осі щодо горизонту.

- **Вертикальна хватка** – спосіб тримання ракетки, при якому ручка ракетки спрямована вгору, і вісь ракетки проходить перпендикулярно до горизонтальної площини столу. Великий і вказівний пальці обхоплюють ручку ракетки так, як тримають авторучку, інші три пальці зручно розташовуються на тильній стороні ракетки віялом або накладаються один на інший.
- **Горизонтальна хватка** - спосіб тримання ракетки, при якому вісь ракетки паралельно горизонтальної площини столу. Ручку ракетки охоплюють трьома пальцями: середнім, безіменним і мізинцем; вказівний палець витягнуть по краю тильного боку ракетки, а великий розташований на її долонній поверхні і злегка торкається до середнього. Ручка ракетки при цьому лягає на долоню по діагоналі.

Ш

Шийка ракетки - вузька частина ракетки, розташована біля ручки, в якій ручка переходить у лопать ракетки.

Футбол (від англ. Foot - нога, ball - м'яч) - командний вид спорту, в якому метою є забити м'яч у ворота суперника ногами або іншими частинами тіла (крім рук) більшу кількість разів, ніж команда суперника. В даний час найпопулярніший і наймасовіший вид спорту в світі.

А

Автогол - м'яч, забитий футболістом у свої ворота.

Арбітр (суддя) - кожний матч контролюється суддею, який має всі повноваження по забезпеченню дотримання правил гри в тому матчі, на який він назначений.

Арбітр

Асистент арбітра – на кожний матч призначаються два асистенти арбітра, в обов'язки яких, за погодженням із арбітром, входять допомагати арбітрові проводити матч відповідно до правил гри. Сигналізувати прапором про порушення правил футболістами і вихід м'яча за межі поля (лайнсмен).

Аут – англійське слово, що означає, "поза-", "за лінією". Вихід м'яча за межі футбольного поля, а також викидання м'яча руками у гру з-за бокової лінії поля.

Аутсайд - фланговий, крайній нападаючий, граючий на правому або лівому фланзі. **Аутсайдер** - команда, що займає одне з останніх місць у турнірній таблиці.

Б

*Кріштіану Роналду –
кращий бомбардир
команди Реал-Мадрид.*

Бек – захисник команди.

Бутси - предмет екіпіровки, взуття футболіста.

«Бетон» - захисний варіант гри, коли всі дії команди підпорядковані обороні своїх воріт. Із цією метою поблизу штрафної площі грають не тільки захисники, але і півзахисники і навіть нападаючі.

Бомбардир - найвлучніший гравець, частіше за інших вражає ворота суперників. У футбол - це слово прийшло з артилерії. Бомбардувати - значить обстрілювати з гармат. Існував колись навіть такий чин – бомбардир.

В

Вболівальник - любитель футболу, прихильник будь-якої команди, що гостро переживає її успіхи й невдачі. В Італії уболівальників називають тіффозі. В Югославії любителі футболу - новіячі. У Польщі - кібік. В Іспанії і Аргентині - інчос. У Чилі - афісіонадос. В Уругваї - торсідорес.

Вільний удар - призначається за певні порушення правил: небезпечну гру, викрики на полі і т.д.

Ворота - простір, обмежений двома вертикальними стійками, з'єднаний поперечиною. Висота стійок дорівнює 8 футів або 2,44 метрів. Відстань між стійками 24 фута або 7,32 метра.

Викидання м'яча - прийом, який увійшов у футбольні правила ще в 1873 році. Проводиться польовим гравцем, коли м'яч перетнув бокову лінію і покинув межі поля. Вкидати м'яч треба з того місця, де він перетнув межі поля (аут). Гравець, що виконує прийом, повинен стояти обличчям до поля на бічній лінії або за нею, але не в межах майданчика.

Віце-чемпіон - команда, що зайняла в першості друге місце. Як правило, її футболісти нагороджуються срібними медалями.

Г

Голкіпер

Гол - м'яч забитий однією командою у ворота іншої. Результативне взяття воріт.

Голеадор – кращий бомбардир команди.

Голкіпер – воротар команди.

Гол

Груба гра

Головний арбітр – арбітр, що очолює групу арбітрів будь-якого великого змагання. Він керує проведенням змагань у цілому, відповідаючи за підготовку місць змагань, розподіляє обов'язки арбітрів, призначає їх на окремі матчі за затвердженим календарем.

Груба гра – навмисні дії стосовно суперника з використанням заборонених прийомів нападу, за які команда, яка провинилася, карається штрафним або 11-метровим ударом.

Д

Делегат ФФУ – офіційна особа Федерації футболу України, яка відповідає за здійснення контролю за правильною організацією проведення матчу, за дотриманням командами регламенту змагань і забезпечення порядку та безпеки на стадіонах і за його межами до, під час і після матчу.

Додатковий час – додатковий час (екстра тайм) складається з двох однакових за часом таймів, що встановлюється регламентом змагань, коли треба визначити переможця, а основний час матчу закінчився в нічию. У цьому разі після закінчення основного часу призначається ще 30хв Для продовження матчу знову проводиться жеребкування для вибору сторін і початкового удару. У додатковий час гра ведеться без перерви, але після перших 15хв, команди міняються сторонами.

Дубль - перемога командою Чемпіонату і Кубку держави в одному сезоні або другий склад команди.

«Дубль-ве» – тактична схема розташування гравців на полі: 1+3+2+5.

Дискваліфікація - позбавлення футболіста або команди права брати участь в іграх за порушення правил, регламенту змагань або негідну поведінку.

Диспетчер - оперативний розпорядник футбольного матчу. У футбольній термінології це слово вкоренилося після чемпіонату світу 1958 року в Швеції.

Дриблінг - рух футболіста з м'ячем у різних напрямках. В англійській футбольній термінології "дриблер" - гравець, вміло володіючий м'ячем.

Е

Екс-чемпіон - колишній переможець якоїсь першості, а також чемпіон минулих років.

*Емблема Міланського
Інтернасіонале.*

Емблема - умовне або символічне зображення певного поняття або ідеї, яке вказує на приналежність до клубу або суспільства. Наприклад, емблема «Спартака» - буква «С» на діагоналі, поміщена в ромб. Кожен футбольний клуб має емблему, схожу на герб. Вона нашивається на футболку. Емблеми, виготовлені у вигляді значків є предметом колекціонування.

Ж

Жеребкування - визначення порядку виступу футбольних команд у чемпіонаті або турнірі, а також вибір сторони поля або початкового удару перед матчем.

З

Зір футболіста - здатність "бачити" поле, тобто миттєво оцінювати ситуацію, ігрову обстановку під час матчу.

Карлес Пуйоль - кращий захисник 2010 р. Член символічної збірної світу.

Захисник - гравець, головним завданням якого є оборона підступів до своїх воріт. Тривалий час у нас користувалися англійською термінологією і захисника називали "бек". Однак на початку тридцятих років корінне російське слово "захисник" повністю витіснило іноземне. Захисник - слово російське. В основі його лежить "щит". Захисник - гравець задньої лінії оборони. Позаду нього тільки воротар.

І

Інсайд - відтягнутий назад гравець лінії атаки, розташований між крайнім і центральним нападниками.

К

Комбінація – поєднання погоджених дій і маневрів двох або декількох гравців для досягнення певної мети.

КОНКА КАФ (CONCACAF –Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football) – конфедерація країн Північної і Центральної Америки та країн Карибського басейну.

Кутовий у виконанні Веслі Снейдера

Кругова система - турнір, в якому всі учасники проводять один з одним по одному або два матчі.

Кутовий сектор – ділянка поля, обмежена дугою радіусом 1м із кута поля до перетину з лінією воріт і бічною лінією, для встановлення м'яча під час виконання кутового удару (корнер).

Кутовий удар – спосіб введення м'яча в гру після виходу його за межі поля через лінію воріт, коли останнім зіграв або торкнувся м'яча гравець команди, що захищається.

Корнер – кутовий удар. Удар який завдається по нерухомому м'ячу зі спеціального сектора.

Кутовий сектор - від кожного кутового прапора всередину ігрового поля проводиться четверть окружності радіусом 1м.

*Капітан Шахтаря
Даріо Срна.*

Кутовий флагшток – вертикальне деревко для кріплення прапора. Встановлюється по кутах футбольного поля. Висота деревка з тупим верхнім кінцем 1,5м, розмір полотнища 35х45см.

Капітан команди - гравець, наділений певними повноваженнями. Слово "капітан" запозичено з французької мови і перекладається як "глава".

"Каттеначіо" - так італійці називають тактичний варіант, при якому перед воротами створюється масована оборона і один з гравців виконує роль "чистильщика".

Л

Лайнсмен – асистент головного арбітра матчу.

Ліберо – центральний захисник команди.

Ліга Чемпіонів (ЛЧ) – найпопулярніші змагання на континенті. Розігруються серед кращих клубних команд країн.

Лідер - команда, яка в той чи інший період очолює таблицю чемпіонату, що стала найсильнішою в даній країні або на міжнародній арені. Поняття "лідер" застосовується також до провідних гравців клубу або збірної. Наприклад, лідер нападу - форвард, що виявляє високу майстерність у зав'язуванні комбінацій, їх результативному завершенні.

М

Матч - зустріч, гра між двома командами.

М'яч - надутий повітрям круглий шкіряний шар. Діаметр 68-71см, маса 396-453г.

Н

Небезпечна гра

Небезпечна гра – дії гравця, що прагне безпосередньо зіграти м'ячем, у результаті яких виникає небезпека навмисного нанесення травм суперникові або собі.

Небезпечний напад – заборонені Правилами дії гравця, який фактично не прагне безпосередньо зіграти м'ячем, у результаті яких виникає небезпека нанесення травм суперникові.

Номер - цифра, намальована на футболці гравця для зручності вболівальників, журналістів і суддів.

О

Олімпійська система - команда вибуває з турніру після першої поразки.

Офсайд - положення "поза грою". Ситуація, при якій футболіст отримує м'яч на чужій половині поля, маючи перед собою тільки одного гравця із команди суперника. М'яч, забитий з офсайду, не зараховується.

П

Пенальті – одинадцятиметровий штрафний удар, який призначається у ворота суперника за порушення правил у межах його штрафного майданчика. Завдається по нерухомому м'ячу зі спеціального сектора.

ПФЛ – Професійна Футбольна Ліга України, створена 26 травня 1996 р.

Персональна опіка - принцип захисту, згідно якого кожен гравець прикріплюється до певного, «персонального» суперника. Він стежить за його діями упродовж усієї зустрічі, пересуваючись разом із ним по всьому полю. Його завдання - не дати своєму підопічному оволодіти м'ячем, перервати атаку на самому початку.

Підкат

Підкат - ефективний прийом відбору м'яча. Сутність його полягає в тому, що футболіст, атакуючи супротивника, несподівано викидає ногу по землі вперед, ніби «підкочується» до нього. При цьому, м'яч найчастіше буває вибитий за бокову лінію або лінію воріт.

Підкат - прийом не тільки технічний, але і атлетичний. Його перевага перед іншими методами відбору - швидкість і можливість вибити м'яч з-під ніг нападника на значній відстані, коли захисник відстав від форварда.

Р

Розминка – комплекс спеціально підібраних фізичних вправ із метою підготовки організму до навантажень, які потрібно виконувати під час тренувань і змагань. Складається з двох частин: загальної та спеціальної.

Розбір гри - обговорення того, як проходила недавня зустріч із суперником. Зазвичай, на таких розборах прийнято встановлювати, що із запланованого вдалося здійснити, виявляти причини, які перешкоджали виконанню плану на матч. Постійний аналіз успіхів і недоліків гравців, тренерів, що допомагає їм удосконалювати майстерність.

С

Свисток - невід'ємний атрибут судді, яким він подає сигнали про початок і кінець гри, а також про можливі порушення правил гри.

“Сейв”- вдалі дії (ефектні) воротаря, які не дозволили супернику реалізувати свій гольовий момент.

Симуляція – спроба гравця ввести в оману арбітра удаваною травмою або грубою грою, допущеною до нього. Гравець винний у симуляції, повинен бути попереджений за неспортивну поведінку.

Система гри – у футболі під системою гри розуміють визначену організацію дій футболістів, ліній і команди в цілому, що передбачає певні розміщення футболістів і способи ведення гри.

Стиль гри – прийоми та дії, які часто повторюються командою і окремими гравцями під час матчу.

Стоппер - центральний захисник.

Стратегія гри – методи організації, підготовки і використання фізичних і техніко-тактичних можливостей команди як у тривалих турнірах, так і в одному матчі. Уміння правильно їх розподілити на весь період змагань. Під час виконання задуму важливу роль відіграють уміння передбачати подію, правильно оцінити ситуацію. Вчасно використати резерви.

«Стінка»

«Стінка» - вживається у двох значеннях:

1) назва заслони із гравців із метою захисту своїх воріт під час пробиття штрафних ударів суперником.

2) тактична комбінація. Футболіст, який володіє м'ячем, передає його партнерові в розрахунок на моментальне повернення м'яча першим же дотиком.

Т

Табло – французкою “картина”, “зображення”. Щит або екран зі світловими чи умовними знаками, що передають повідомлення про склад граючих команд, рахунок матчу, хто забив м'яч та іншу необхідну інформацію.

Тайм – проміжок часу у футбольному матчі. Матч складається з двох половин (таймів) по 45хв кожний.

Тактика гри (матчу)– обміркований спосіб ведення боротьби з суперником у межах існуючих правил, що ґрунтуються на вмінні і взаємодії гравців якнайшвидше досягти успіху в матчі і зберегти його. Діляться на тактику нападу і тактику захисту.

Тактика гри – найбільш доцільні індивідуальні й колективні дії футболістів команди, спрямовані на досягнення його перемоги в умовах конкретного матчу.

Техніка гри – передбачає здатність футболістів під час гри вільно і точно виконувати рухові дії. Ділиться на загальну і спеціальну.

У

УЄФА((UEFA)– союз європейських футбольних асоціацій. Створений у 1954 р. Його мета – організувати європейські змагання з футболу і координувати діяльність національних футбольних асоціацій європейських країн.

Універсальний гравець - футболіст, що вміє добре грати в різних амплуа на різних ділянках поля.

Ф

“Фінт ” – рухи, внаслідок яких суперник вводиться в оману. Існують фінти які виконуються з м'ячем і без м'яча.

*Кращий хавбек
планети -
Хаві*

ФІФА (FIFA – FEDERATION INTERNATIONALE DE FOOTBALL ASSOCIATION) - міжнародна організація футбольних асоціацій. Створена 1904 р. у Парижі. Завдання ФІФА: сприяти розвитку футболу, заохочувати дружні зв'язки між національними асоціаціями, припиняти порушення Статуту і Правил гри, охороняти футбол від проникнення в нього нечесних методів.

Форвард - гравець передньої лінії, нападаючий.

ФФУ – Федерація Футболу України, головне завдання якої є забезпечення й сприяння підвищенню рівня й масовості футболу в

Україні на основі консолідації та координації зусиль громадян і організацій, зацікавлених у його розвитку.

Fair Play - чесна гра.

Фінал - заключна зустріч команд у кубкових змаганнях. Іноді фіналом називають матчі, проведені після попередніх ігор. Наприклад, фінал першості світу або Олімпійських ігор.

Х

Хавбек – півзахисник, гравець середньої лінії команди.

Хет-трик - три голи, забитих гравцем під час матчу.

Ц

Центральне коло - частина розмітки футбольного поля. Проводиться радіусом дев'ять метрів із центру поля і призначається для того, щоб не допустити наближення до м'яча футболістів команди, що не виконує початковий удар.

Ч

Чемпіон - спортсмен або команда, що перемогла в будь-яких змаганнях на першість. Кожен футболіст команди-переможниці, що зіграла передбачену кількість ігор, також має право називатися чемпіоном.

Чемпіонат - змагання на першість, мета яких - виявити чемпіона.

«Чистильник» - захисник, який діє у тилу у своїх колег із оборони. Персонально він нікого з суперників не опікає і завжди готовий прийти на допомогу будь-якому з партнерів.

Ш

Штанга - цим німецьким словом у нас прийнято називати стійку воріт, хоча в німецькому футболі вона іменується «торпфостен», що означає «стовп, з якого зроблені ворота». Англійською стійка називається «гопост». Таким чином, «штанга» існує тільки в російській футбольному лексиконі.

Штрафний удар - покарання, яке призначається за умисне торкання м'яча рукою і за застосування грубих прийомів. При виконання штрафного удару всі футболісти команди, яка порушила правила повинні знаходитися від м'яча не ближче дев'яти метрів.

Щ

*Юнацька збірна
України (U-18)*

Щитки - запобіжні накладки для захисту гомілки від ударів. Вперше запропонован Семом Уеллером в 1874 році, їх надягають під гетри. Сучасні щитки сконструйовані так, що захищають ноги футболіста навіть при сильних ударах.

Ю

Юніор - футболіст віком до вісімнадцяти з половиною років

ЛІТЕРАТУРА

1. Байгулов Ю. П. Настольный теннис: вчера, сегодня, завтра / Ю. П. Байгулов – М.: 2006. – 117 с.
2. Барчукова Г. В. Теория и методика настольного тенниса: учебник для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Г. В. Барчукова, В. М. Богушас, О. В. Матыцина. – М. : Изд-тво «Академия». - 2006. – 219 с.
3. Барчукрва Г. В. Настольный теннис: учебное пособие для студентов / Г.В. Барчукрва, А.Н. Мизин. - Москва – ТВТ Дивизион. - 2008. – 304 с.
4. Энциклопедія спорту. – М., 2000. – 478 с.
5. Ігнат'єва В.Я. Аналіз змагальної діяльності жіночих команд високої кваліфікації в гандболі. Методичний посібник для тренерів, спортсменів і студентів навчальних закладів з фізичної культури / В.Я. Ігнат'єва, А.Я. Овчинникова, Ю.М. Котов. – Аналіз. -Москва. - 2008. - 95 с.
6. Ігнат'єва В.Я. Підготовка гандболістів на етапі вищої спортивної майстерності: навч. посібник / В.Я. Ігнат'єва, В.І. Тхор, І.В. Петрачева. - М. : Фізична культура. - 2005. - 153 с.
7. Козак Є.П. Методика вдосконалення техніко тактичних дій волейболістів / Є.П.Козак. - М. : СпортАкадемПресс. - 2001. – 254 с.
8. Кузин В.В. Баскетбол. Начальный этап обучения / В.В.Кузин, С.А.Палиевский. - М. : Физкультура и спорт. - 1999. – 1647 с.
9. Методика обучения игре в волейбол. – М.: Человек-олимпия. - 2007. – 174 с.
10. Настольный теннис. Правила соревнований. – М. : 2002. – 69 с.
11. Портнова Ю.М. Баскетбол: учебник для институтов физической культуры / под. ред. Ю.М. Портнова. – М : Физкультура и спорт, 1998. – 135 с.
12. Фізична культура: програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5-12 кл. – К. : Перун, 2005. – 31 с.

13. Холодов Ж.К. «Теорія і методика фізичного виховання» / Ж. К. Холодов, В.С. Кузнецов. – Академія. - Москва, 2002. – 97 с.
14. Худец Р. Настольный теннис. Техника с Владимиром Самсоновым / Р. Худец. – Пер. с англ.. – М. : ВистаСпорт, 2005. – 193 с.
15. Шамардин В.Н. Футбол; учебное пособие / В.Н. Шамардин, В.Г. Савченко. – Днепропетровск. - Пороги, 1997. – 187 с.
16. Шестаков М. П. Гандбол. Тактическая підготовка / М.П. Шестаков, И.Г.Шестаков. - М.: СпортАкадемПресс, 2001. – 27 с.
17. Шнейдер В. Ю. Методика обучения ири в волейбол / В. Ю. Шнейдер. – М.: ЧЕЛОВЕК, Олимпия, 2007. – 134 с.
18. Яценюк В.Ф Волейбол / В.Ф Яценюк. - Снятин : Принт, 1998. – 89 с.

Для нотаток

Для нотаток

Довідкове видання

*Друкується за рішенням Ради факультету фізичного виховання і спорту
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Протокол №8 від 10.06.2013 р.*

Цап Ірина Геннадіївна

Цап Михайло Іванович

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК ЗІ СПОРТИВНИХ ІГОР

В авторській редакції

Підписано до друку 16.07.2013 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура «Times New Roman».
Умовн. друк. арк. 4,185. Наклад 300 примірників.

Івано-Франківськ,
С. Височана, 18
Видавництво «НАІР»
тел. (0342) 50-57-82

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 4191 від 02.11.2011 р.